

en de ontzuiling (annex verstatelijking) van het katholieke vormingswerk. In de hoofdstukken 4 t.m. 6 beschrijft de auteur de ontwikkelingen in de opvattingen achter dit vormingswerk, opvattingen die nogal verschilden van de toenmalige katholieke ideeën over sexualiteit en kuisheid, mannelijkheid en vrouwelijkheid. Tegenover een negatieve moraal (de Nijmeegse cultuurpsycholoog Han Fortmann wees in die jaren op de dubbele negativiteit van het voorschrift 'gij zult geen onkuisheid doen') stelden de ideologen van het vormingswerk (met name de jezuïet en pedagoog N. Perquin, de psychologe H. Dresen-Coenders en de priester-psycholoog Han Fortmann) een nieuw, positief volwassenheids-ideaal. Negatieve stereotyperingen van de arbeidersjeugd als 'asfaltjeugd' werden afgewezen; in plaats daarvan streefden zij met het vormingswerk naar een opvoeding tot volwassenheid, begrepen in termen van onbaatzuchtigheid, zelfstandigheid, persoonlijke stellingname en overgave. Daarmee bewerkstelligden zij (en anderen) onder de Nederlandse katholieken een essentiële vernieuwing in het denken over zedelijkheid en sexualiteit. Dat ook hun opvattingen in de laatste jaren van het confessioneel gebonden vormingswerk 'Altmodisch' werden wordt door de auteur slechts kort aangestipt.

Met betrekking tot de inhoudelijke en structurele ontwikkeling van het katholieke vormingswerk is deze studie zeer informatief. Als het er echter op aankomt de ideeënontwikkelingen (waaraan toch zeer veel pagina's worden besteed) te plaatsen tegen de achtergrond van andere ontwikkelingen in het katholieke denken, schiet de auteur naar mijn mening tekort. Het gehanteerde eenvoudige conservatief-progressief-schema volstaat absoluut niet om te begrijpen wat er in de jaren vijftig en zestig veranderde in het katholieke denken over zedelijkheid. Er was bijvoorbeeld helemaal geen sprake van een 'toenemend rigide toepassing van de roomse moraal' (p. 176, met een niet terechte literatuurverwijzing). Voor de 'ideeengeschichtliche' achtergrond wordt tamelijk willekeurig verwezen naar de Franse *nouvelle théologie*, het personalisme en vooral naar de bekende Duitse theoloog Romano Guardini, die echter geen 'nouvelle théologien' was, maar een van de belangrijkste vertegenwoordigers van de 'Verkündigungstheologie' – en dat is echt iets anders. De Utrechtse fenomenoloog F. Buytendijk – die overigens géén lid was van de beroemde Commissie Pastoraal en Psychohygiëne (p. 242/243) – ontbreekt uiteraard niet in deze geschiedenis. Maar de fenomenologie zelf komt in het verhaal nauwelijks voor, laat staan de rol die deze populaire, maar sterk aan de Utrechtse school gebonden stroming heeft gespeeld als een voor katholieken acceptabele 'overgangsfilosofie' om hen bij wijze van spreken uit de traditionele denkkaders te 'tillen'.